

25STE JAARGANG - NUMMER 1 - 2013

JANUARI - FEBRUARI - MAART

België-Belgique
PB - PP
8400 Oostende 1
BC6607

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE van de WEST-VLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor 8400 OOSTENDE 1 - P409072 • Afzendadres & verantwoordelijke uitgever:
Pitteljon Etienne, Leopoldlaan 179, 8430 Middelkerke

LIDMAATSCHAP 2013

Vele leden hebben hun lidmaatschap voor 2013 vernieuwd.
Wij danken hen voor het vertrouwen.
Hierbij ingesloten vinden zij hun lidkaart.

Leden die hun lidmaatschap nog niet hebben vernieuwd, vinden hierbij een overschrijvingsformulier waarmee zij hun bijdrage alsnog kunnen overmaken.

IN DIT NUMMER

3. Voorwoord	Marc Loy
4. Activiteiten	Redactie
10. Het Kamp van Lombardsijde	Friede Lox
14. De eerste kruisvaart van het schoolschip Mercator (3)	Gust Vandegoor
23. Het groteske Oostende	Marcel Leeuwerck
25. vzw Ithaka	Nathalie Seghers & Martine Quaegebeur

BEZOEK OOK ONZE WEBSITE
www.gidsenkringoostende.be

STEUNENDE LEDEN

Degelin-Selis	Vigne André
Dillen Raymond	Versluys Willy
Francier Jacques	Wolf Ingrid
Perdaens Andre	

Driemaandelijks blad van de Oostendse
GIDSENKRING LANGE NELLE vzw.
25ste jaargang
Nummer 1
januari - februari - maart 2013

Colofon

Eindredactie en correspondentie
Dirk Beirens
dirkbeirens@telenet.be

Verantwoordelijke uitgever:
Etienne Pitteljon
Leopoldlaan 179
8430 Middelkerke

De medewerkers aan dit blad zijn zelf
verantwoordelijk voor de door hen
getekende bijdragen.

Overname mag mits bronvermelding.

Vormgeving: Dirk Beirens
Voorzitter: Marc Loy

Dispatching:
Tel/Fax; 059 / 807.381
e-mail: dispatching@gidsenkringoostende.be

Rekeningnummer: Gidsenkring
Lange Nelle vzw
BE91 3800 0491 8476

Lid wordt u voor 15€ per jaar.
Buitenland: 20€
Gezinskaart: 25€
Steunend lid: vanaf 25€

Website: www.gidsenkringoostende.be

Gidsenlokaal: Spaans Huisje
Christinastraat, 67 Oostende

Koninklijk

De West-Vlaamse gidsenkring vzw groepeert negen lokale autonoom werkende afdelingen: Brugse Vrije, Ieper-Poperinge en Westland, Kortrijk, Mandeldal-Roeselare, Menen-Wevelgem, Tielt, Waregem, Westhoek en Lange Nelle Oostende. Onze oudste zustervereniging Het Brugse Vrije bestaat precies 50 jaar en dus mag de vzw zich, na enige administratief labeur, koninklijk noemen. Dat wordt in Brugge terecht met enige luister gevierd.

Maar in dit jubileumjaar dijt de feestvreugde van de Reie-stad uit over de provincie. En terecht: een aantal afdelingen zijn in het kielzog van het Brugse Vrije ontstaan en ook de kringen die later ontwikkeld zijn, vonden zich meteen aanvaard binnen de provinciale koepel. Kortom: ieder van de negen gidsenkringen ontvangt in de loop van de volgende maanden gastvrij de collega-verenigingen.

Zelf wil 'Lange Nelle' graag bij die gelegenheid het marietiem karakter van onze stad aan de bezoekende kringen presenteren. Daarom ook nodigen we hen bewust uit op donderdag 23 mei ter gelegenheid van 'Oostende voor Anker' met een ziltig programma.

En terzijde: als één van de jongste telgen van de West-Vlaamse Gidsenkring vzw zijn we volgend jaar ook al weer een kwarteeuw actief in de Stad-aan-Zee.

Op 30 januari overleed ons gidsend lid Juliaan Coppejans. Auteur-journalist-vertolker en vroegere lay-outer van ons gidsenblad, Herman Moerman ontviel ons op 1 februari. Onze deelneming aan de beproefde families.

Marc Loy

Voorzitter

ACTIVITEITENKALENDER

Bevestig steeds uw deelname bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via email patricia.veris@skynet.be

VOORJAARSACTIVITEITEN 2013

**Vrijdag 8 maart 2013 om 20.00 uur, geïllustreerde voordracht:
Oostende en zijn IJslandvaarders door dhr. J. Depotter**

Halverwege de 19de eeuw kende de Duinkerke haven een beduidende expansie van haar IJslandvloot. Meer dan 120 zeilschepen werden ingezet voor de kabeljauwvangst nabij IJsland. Massa's kabeljauwen werden in volle oceaan tot moruwe verwerkt. De kroon op het werk was natuurlijk het inpekelen van die kostbare en met veel zweet en tranen verkregen producten en laat het nu precies onze Nieuwpoortse en Oostendse vissers zijn die het tekort aan matrozen in de Frans-Vlaamse havenstad hielpen oplossen.

Johan Depotter, 55 jaar, woonachtig in Oostduinkerke, onderwijzer in de Vrije Basisschool van Koksijde, De Ark, gids in het visserijmuseum van Oostduinkerke en natuurgids, zocht 25 jaar lang naar antwoorden op die vraag. Hij spoorde nabestaanden op, startte een inventaris en bezocht archieven in binnen- en buitenland. Je ontdekt het verhaal van onze kustbevolking uit de 19^e eeuw en het ruige leven aan boord van een 'Duinkerke of Grevelingse galleet'. Een verhaal van strevers, helden, winnaars en verliezers.

Het boek 'Onze IJslandvaarders' van Johan Depotter bestaat uit twee delen (A-K en L-Z), 1200 rijkelijk geïllustreerde bladzijden. Het verscheen halfweg december 2011 bij Uitgeverij Academia Press en is aan een tweede druk toe. Het werk is beschikbaar in NAVIGO (het nationaal visserij museum) of de Standaardboekhandel.

Afspraak: Spaans Huisje, Christinastraat 67, Oostende, maximum 25 deelnemers

Inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5

Viering 50 jaar West-Vlaamse Gidsenkring

Uitnodiging

Zaterdag 30 maart 2013 : feestelijke namiddag in Europastad Tielt

Programma

13.30 - 14.30 uur   Ontvangst in Tieltse stadhuis (koffie/thee + Zouaventaart)

14.30 - 16.30 uur   Drie KEUZEwandelingen

A De Beeldenroute Claerhout, een verhalenwandeling opgebouwd aan de hand van de beelden in het stadscentrum.

B Oorlogssporen in Tielt, zowel WO I (Tielt = strategische hoofdkwartier van 4de Duitse leger in België) als WO II (in de voetsporen van de Poolse bevrijder generaal Maczek) Worden belicht.

C Verleden & heden van de Europastad Tielt, een klassieke wandeling waarin de voornaamste historische gebouwen & Monumenten aan bod komen.

16.30 - 17.30 uur   Uitgebreide receptie met streekproducten in het foyer van het Cultureel Centrum Gildhof, St.-Michielstraat 9.

INSCHRIJVEN verplicht vanaf 28 februari t.e.m. 20 maart 2013 bij

Dienst voor Toerisme, Ieperstraat 42-46, 8700 Tielt
051 42 82 55 - toerisme@tielt.be

Vermeld:

- a) naam van je gidsenkring
- b) aantal personen
- c) keuze wandeling A-B-C

Schrijf €20 p.p. over (voor 20 maart)
op rekening Tieltse gidsenkring
(aanvragen bij de Dienst voor Toerisme)

Zondag 28 april 2013 van 14 uur tot 17 uur: Zandvoordewandeling

De **parochie Zandvoorde** werd in **1185** opgericht en het dorp werd op 1 januari 1971 een wijk van Oostende. Langzaam groeide Zandvoorde (>heemkring "Santforde") op een zandrug uit tot een gemengde gemeenschap van landbouwers en fabrieksarbeiders en vervolgens tot een organisch geheel van acht verschillende wijken, geworteld in de watergrond van de Historische Polders. Zandvoordes blikvangers zijn de kerk, het "kasteel", de Keignaertkreek, het Klokhof en andere hoeven, het stadsrandbos, de Zwaan en de Skeelerpiste (wereldkampioenschap 2013!!)

We wandelen zo'n 4 km door bos, veld en bebouwde kom.

Afspraak Kasteelstraat 22

Ontvangst en afsluiting in **het Kasteel**, het herenhuis dat onderdak biedt aan diverse verenigingen en beheerd wordt door **Wijkcentrum 't Kasteel Zandvoorde vzw** (niet te verwarren met: OC 't Kasteeltje, waarvan de paviljoenen zich achter het herenhuis bevinden).

Maximum 25 deelnemers; begeleiding door Dirk Beirens.

Inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail:

patricia.veris@skynet.be;

leden: gratis & niet-leden: € 2,5

**Zaterdag 11 mei 2013 om 10.30 uur : Cultuur & natuur in "Den Hof"
Geleide wandeling Leopoldpark**

We gaan het Leopoldpark verkennen en nog beter leren kennen. Als we erin wandelen, veelal enkel doorwandelen, wat zien en ervaren we dan?

Wellicht is er meer!

Via de geschiedenis, de aanwezige cultuurelementen, wat er groeit en bloeit en leeft, maar ook met persoonlijke invalshoeken, een fotografisch oog en poëtische benadering gaan we met René, Den Hof intenser beleven.

Afspraak: Bloemenuurwerk Leopoldpark; maximum 25 deelnemers; begeleiding door gids René Vandercruyssen.

Inschrijving verplicht bij Patricia Veris op 059 80 62 39 of via mail: patricia.veris@skynet.be; leden: gratis & niet-leden: € 2,5

GENIET MET AZURIET!

Reisbureau voor alle touroperators, vlieg-, trein-, bootticketten.

*Waar service en dienstbaarheid
geen ijdel woord is!*

Torhoutsesteenweg 449
Hoek Kastanjelaan
8400 Oostende
Tel. 059 51 49 51

Openingsuren
Maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en
vrijdag: 9 tot 12 en 14 tot 18 uur.
Zaterdag: 9.30 tot 12 uur.

**Zondag 16 juni 2013 om 10.30 uur : Oostendse cinemawandeling
door Johan Geuens & Régis Benoit, de auteurs van “De geschiedenis
van de Oostendse cinema’s.**

Meer uitleg & afspraken in ons volgend nummer

DE WONDERLIJKE WERELD VAN **PLUCHE & PELLICULE**

DE GESCHIEDENIS VAN DE **OOSTENDSE CINEMA’S**

Johan Geuens & Régis Benoit

ZOMERWANDELINGEN 2013 GEORGANISEERD DOOR TOERISME OOSTENDE

De wandeling is gratis maar inschrijven vooraf via Toerisme Oostende is verplicht.
Dat kan telefonisch op het nummer 059 70 11 99 of via e-mail naar info@visitoostende.be.

DINSDAGWANDELINGEN (max. 25 deelnemers) > afspraak om **10.30 uur** in de lounge van Toerisme Oostende

Dinsdag 02.07 Leopold II
Dinsdag 09.07 Erfgoed met smaak
Dinsdag 16.07 Petit Nice>Petit Paris
Dinsdag 23.07 Leopold II
Dinsdag 30.07 Erfgoed met smaak
Dinsdag 06.08 Petit Nice>Petit Paris
Dinsdag 13.08 Leopold II
Dinsdag 20.08 Erfgoed met smaak
Dinsdag 27.08 Petit Nice>Petit Paris

Elke **WOENSDAG** > **OOSTEROEVERWANDELING** (max. 25 deelnemers)
> afspraak om **14.30 uur** aan de **aanlegsteiger overzet kant Maritiem Plein (kant vismijn) - einde van de wandeling aan het Fort Napoleon**: 03.07; 10.07; 17.07; 24.07; 31.07; 07.08; 14.08; 21.08; 28.08

Elke **DONDERDAG** > **FIETSTOCHT NAAR STENE** (max. 13 deelnemers) > afspraak om **14.30 uur** onder de luifel van het **Kursaal** > einde: Stene-Dorp: 04.07; 11.07; 18.07; 25.07; 01.08; 08.08; 15.08; 22.08; 29.08

Vier **VRIJDAGEN / VENDREDI** > **PROMENADE GUIDEE EN CENTRE VILLE** (Frans)
> départ **office du tourisme À 14.30 H (MAX. 25P)** : 12.07; 26.07; 09.08; 23.08

Roger Henri Kamiel ridder Raveel

(Machelen, 15 juli 1921 – **Deinze, 30 januari 2013**) was een hedendaags Vlaams postexpressionistisch kunstschilder en maker van keramiek en kunstobjecten

Naar aanleiding van de 85ste verjaardag van de schilder was begin 2007 een overzichtstentoonstelling in de Venetiaanse Gaanderijen op de dijk te Oostende, met als titel ***De schilder spreekt***. In deze expo werd zowel het plastische als het literaire werk van Raveel belicht. *De schilder spreekt* was een confrontatie van en een kruisbestuiving tussen de poëzie van Hugo Claus, Roland Jooris en Rutger Kopland en het plastisch werk van Raveel.

Behalve schilderijen, tekeningen en grafiek waren er objecten, installaties en kunstenaarsboeken tentoongesteld. Raveel ontwierp verder voor het Koningspark te Oostende de permanent opgestelde installatie ***Confrontatie***.

Bron: Wikipedia

Korte historiek van het Kwartier “Kamp van LOMBARDSIJDE”

Friede Lox

Het gebied waar het Kwartier zich bevindt, was volgens een akte uit 1811 eigendom van de Doornikse familie Crombez die niet alleen Nieuwpoort-Bad bezat maar ook het hele duinengebied vanaf de IJzermonding tot Westende-Bad.

Benjamin Crombez (zoon van Benoît) liet er in 1908-1910 een villa en een golfterrein aanleggen op 15 hectaren schorre en op 40 hectaren aangrenzende duinen. De villa zou dienst doen als clubhuis.

Vanaf 14 oktober 1914 werd er in die duinen verbeten gevochten. Een gedenkteken ter ere van de gesneuvelde Franse luitenant Thuret is een blijvende herinnering. Na de oorlog liet Henry Crombez het golfterrein heraanleggen en een nieuw clubhuis bouwen. De kleine watertoren in die omgeving en de Blauwe Kalseide (baan aangelegd door de familie Crombez. Ze verbond de Zeelaan met de IJzermonding en liep vóór het clubhuis van de golf. De blauwe klinkers waarmee deze baan aangelegd werd, gaven in de jaren '70 de naam Blauwe Kalseide of Blauwe Kaasie) zijn er nog een getuige van.

Gedenkteken luitenant Thuret

Bunker WO I

In 1923 zag het toenmalige Ministerie van Landsverdediging al de mogelijkheid om in de duinen een schietenkamp op te richten en schietoefeningen tegen luchtdoelen te houden. Die gebeurden al in 1921 vanaf de stand 'de Crocodile' ter hoogte van de gelijknamige wijk, tussen het huidige hotel Rotonde in Westende en Middelkerke. Men sprak toen al over onteigening en evacuatie van de burgerbevolking. Het vuren met automatische wapens begon in 1927 doch er mocht slechts gevuurd worden tijdens 'stille' perioden in het jaar. De manschappen logeerden zonder comfort noch verwarming in schuren en garages.

Henri Crombez stelde zijn gronden op de oostelijke oever van de havengeul te Lombardsijde, tijdelijk ter beschikking voor Landsverdediging die er wenste een volwaardige militaire basis uit te bouwen vanaf 1937.

Enkele duinen tussen de Blauwe Kalseide, de Zeelaan en het strand, moesten onteigend worden.

Het kamp zou in de zomer dienst doen als vakantieverblijf voor het burgerpersoneel van de ministeries van Volksgezondheid en Verkeer, en de rest van het jaar ter beschikking staan van het leger, hoofdzakelijk de luchtdoelartillerie. De eerste oefeningen van het afweergeschut met kanonnen had er plaats einde 1939.

Aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog besliste Majoor Henri Crombez jr. te verzaken aan de verdere uitbating van de golf zodat de militaire overheid op het golfterrein ten zuiden van de Blauwe Kalseide er een militair vliegveld kon aanleggen. Zo werd Lombardsijde in februari 1940 'oorlogsveld nr. 40', één van de 31 hulpterreinen die in deze periode in ons land werden klaargestoomd.

Het gloednieuwe Kamp van Lombardsijde, werd in de meidagen 1940 niet alleen als kantonnement door Belgische troepen gebruikt maar drie logeerblokken, één wc-paviljoen en één keukenblok dienden vanaf 15 mei als huis van bewaring voor aangehouden 'verdachten' en Duitse krijgsgevangenen piloten.

De militaire installaties worden na de capitulatie in gebruik genomen door de Duitse troepen. Tussen de oude kazerne van de Belgische luchtdoelartillerie en de havengeul van Nieuwpoort werden belangrijke versterkingen aangebracht. Er werden een aantal bunkers gebouwd, waaronder een zeer grote schuilkelder met capaciteit van 500 man.

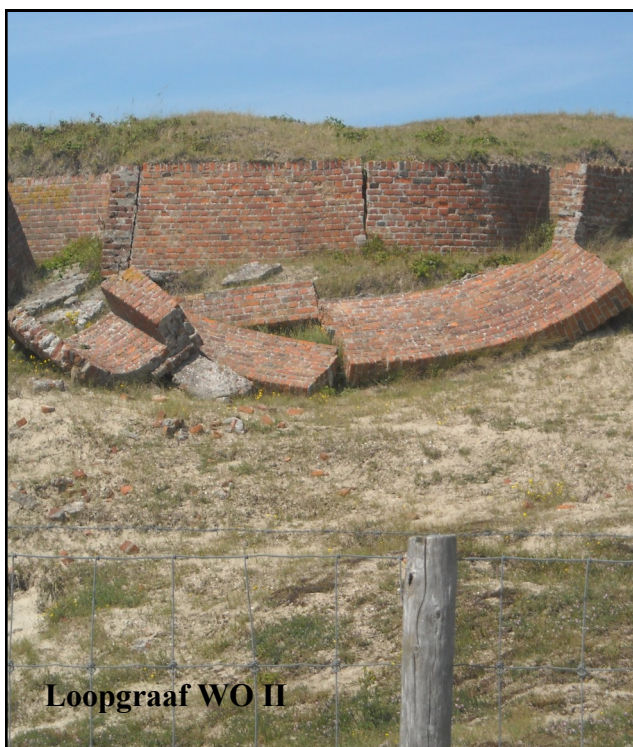
In 1945 is het kamp volledig onbruikbaar. De gebouwen worden hersteld en vanaf 1950 worden ze weer bezet. De barakken en de tenten zuiden en ten noorden van de Blauwe Kal-seide verdwijnen geleidelijk en vervangen door blokken.

In 1958 werd de zeemachtbasis aangelegd langs de IJzermonding.

Het eigenlijke kamp omvat dan in totaal 130 blokken en heeft een capaciteit van 3000 man.

Tot aan de gemeentefusies van 1976 lag het kamp op het grondgebied van Lombardsijde, nadien van de stad Nieuwpoort.

Op het einde van de jaren '70 werden de huidige namen gegeven aan de voornaamste wegen in het kamp.

Loopgraaf WO II

Ondertussen veranderde nog heel wat. De zeemachtbasis verdween alweer in 1981 en de vrijgekomen oppervlakte werd teruggeven aan de natuur.

Anno 2007 is er ook geen sprake meer van een 'kamp' tenzij de naam die uiteraard naar de recente geschiedenis van de vorige eeuw verwijst.

Op zaterdag 15 en zondag 16 september 2007 stonden de poorten van het Kamp van Lombardsijde te Nieuwpoort wagenwijd open. Voor het eerst werd er opendeurdagen georganiseerd om de burger te laten kennismaken met het leven binnen de muren van het kwartier. Er was veel belangstelling vooral voor de Medal Parade. De militairen, die van maart tot juni 2007 op missie waren in het Afgaanse Kaboel kregen op vrijdag 14 juli 2007 hun herinneringsmedaille opgespeld

Er waren ook collega's uit Frankrijk te gast om de werking van de schoot batterijen, uitgerust met het Franse luchtdoelwapensysteem Mistral, uit te leggen aan de bezoekers. Deze wapens werden ingezet in Afghanistan.

Het Kwartier 'Kamp van Lombardsijde', gelegen aan de Matrozenlaan te Nieuwpoort, huisvest sinds 2007 het Eskadron Gidsen van het 1ste Regiment Jagers te Paard – Gidsen, het Detachement Echo van de Groep Militaire Politie, het Taalcentrum, het 14de Regiment Luchtdoelartillerie, dat het kwartiercommando en de uitbating van de schietstand en het schietveld in zee op zich neemt en het Centrum voor Medische Operaties 17 (CMO 17).

Huidige toestand – november 2012

Het 14de Regiment Lucht doelartillerie bestaat niet meer als dusdanig. Er worden nog altijd zeevaartse schietoefeningen georganiseerd door een batterij Air Defence (Bie AD) die deel uitmaakt van het bataljon Artillerie (Bn Aie) van Brasschaat, gelegen in Lombardsijde.

De voornaamste eenheid die er gelegerd is, is CMO 17. Het Centrum voor Medische Operaties 17 staat niet alleen in voor de medische steun aan het personeel van de eenheden in het Kwartier 'Kamp van Lombardsijde', maar ook voor de steun aan occasionele bezoekers (kamperende troepen, groepen of verenigingen met een concessie,...). De commandant van die eenheid is Majoor Bart Vallé. Hij is tegelijk commandant van het kwartier Lombardsijde. Binnenkort wordt hij opgevolgd door Majoor Brigitte Van den Broeck.

De taal labs van de krijgsmacht werden recent ook volledig gemoderniseerd voor een bedrag van 150.000 euro. De oude bandopnemers werden vervangen door computers met veel meer digitale mogelijkheden

Het detachement Echo – Militaire Politie - in het Kwartier Lombardsijde staat onder het bevel van Kapitein-commandant De Craemer. Zijn verantwoordelijkheidssector omvat de provincies West- en Oost-Vlaanderen. De essentiële taak tijdens het uitvoeren van diverse MP-opdrachten bestaat er in preventief op te treden vanuit een voorbeeldfunctie. Door een aanwezigheids- en controlepolitiek moet zij voorkomen dat er overtredingen van de reglementen, voorschriften en orders aangaande de tucht, het verkeer en de veiligheid gebeuren. Het repressief karakter van haar interventies komt slechts op de tweede plaats.

Het Eskadron Gidsen, geïntegreerd in het 1ste Regiment Jagers te Paard blijft gestationeerd te Lombardsijde. Om zich te oefenen in zijn opdrachten, organiseert het Eskadron vanaf het begin allerlei oefeningen in het binnen- en buitenland. Het levert militairen voor de opdrachten te Kabul, Afganistan en Mitrovo, Kosovo.

Scheiding kamp en natuurreservaat 2001

De eerste kruisvaart van het schoolschip 'Mercator' (3)

Gust Vandegoor

Remi Van de Sande ontsnapt tijdens de Eerste Wereldoorlog tot tweemaal toe uit Duitse gevangenkampen.

De ongelukkige proefvaart met de Mercator (1932).

Tijdens de reis naar het Paaseiland in de Stille Zuidzee (1934) worden door een Belgisch-Franse wetenschappelijke missie twee kolossale stenen beelden aan boord gehesen.

Tijdens het wetenschappelijk onderzoek naar vissoorten bevindt het schip zich plots in de Saharawoestijn (1935)!

Het schoolschip vaart in 1936 de Amazonestroom op om specimen van fauna en flora te verzamelen.

De Mercator brengt het stoffelijke overschot van pater Damiaan terug naar Antwerpen (1936).

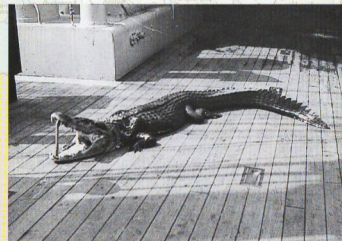
Bezoek aan de eerste (mislukte) Belgische kolonie St.-Thomas in Guatemala, er wonen nog steeds afstammelingen van de oorspronkelijke kolonisten (1938).

Het schoolschip vlucht voor het oorlogsgeweld naar Belgisch Kongo (1940)

Een kijkje achter de schermen tijdens de naoorlogse reizen: een ganse reeks technische defecten, gebreken, averij en andere tegenslagen (1950-1955).

Gust Vandegoor schreef gedurende 20 jaar regelmatig heem- en geschiedkundige bijdragen in *HOGT*, het tijdschrift van de Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring. Hij was co-auteur van 1914 in de regio Haacht, kleine dorpen in de Grote Oorlog (1993); en van 1940 in de regio Haacht, de Belgische eenheden op de KW-stelling (2002). Hij verwierf bekendheid met zijn boek *Het kanaal Leuven-Mechelen (1750-2000)* in 1998. Sinds 1993 is hij secretaris van het Verbond voor Heemkunde van Vlaams-Brabant.

Een krokodil aan boord (1936).

Museumschip Mercator volop in de belangstelling (2009)

Naar aanleiding van de heiligverklaring van pater Damiaan en de recente restauratie van het schoolschip organiseert 'Zeilschip Mercator', vzw, samen met de cultuurdienst van de stad Oostende van 21/05/2009 tot 31/12/2009 de tentoonstelling "De laatste reis van pater Damiaan" aan boord van het schoolschip zelf in het Mercatordok te Oostende.

commandant Remi Van de Sande

GUST VANDEGOOR

Technische gegevens:

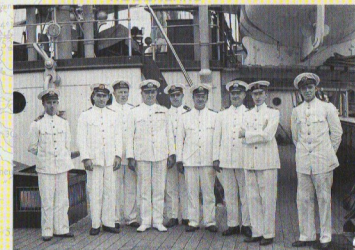
- Ca. 450 pagina's
- DIN A4 / 21 x 29,7 cm
- Ca. 275 illustraties in zwart-wit waaronder ca. 100 onuitgegeven foto's
- Vullinnen band met stempel in gouddruk
- Stofwikkelt in vierkleurendruk

Prijs:

Voorintekenaanprijs (tot 30 september 2009): 42 €

Prijs nadien: 48 €

Drukkerij: Peeters nv (Herent)

Groepsfoto van de stafleden aan boord van de Mercator (1934).

Nota van de redactie

De heer **Gust Vandegoor**, erevoorzitter van HAGOK, gaf ons de toestemming om zijn 2 artikels over commandant Remi Van de Sande & het schoolschip Mercator in ons gidsenblad op te nemen en de informatie te gebruiken tijdens de rondleidingen op het schip. Het eerste artikel (in dit nummer) behandelt de maidentrip; het tweede (verspreid over volgend nummers) de eerste kruisvaart.

- De leugden van Remi Van de Sande (geboren te Haacht)
- De Belgische schoolschepen
- De bouw en de maidentrip van de Mercator (1933-1932)
- De eerste reis: naar de Caraïbische eilanden
- Derde reis van het schoolschip: de Batafische Zee (1938)
- De Mercator op bezoek te Rupelmonde (1933)
- Naar Griekenland en Palestina (1934)
- Naar de Polynesische eilanden & Stille Zuidzee (1934)

Het schoolschip Mercator en zijn commandant Remi Van de Sande

GUST VANDEGOOR
Haacht, 2009

Cdt. R. Van de Sande aan het roer van de Mercator (1932).

- Naar Westelijk Afrika en de Amazone (1935-1936)
- Repatriëring van het stoffelijke overschot van pater Damiaan (1936)
- De Mercator bezoekt de Expo te Parijs (1937)
- Een wetenschappelijke zending naar IJland (1938)
- Het bezoek aan de voormalige Belgische kolonie te Guatemala (1938-1939)
- Vervolg van de 17de reis: Caymaneilanden, Haïti en de Kleine Bahama's (1939)
- De Mercator te New York ter gelegenheid van de "World's fair" (1939)
- De Mercator in Kongo (1940)
- Vertlijf in Kongo en de buitendienst van het schoolschip (1941-1946)
- Verwelkoming van Remi Van de Sande in zijn geboortedorp Haacht (1945)
- De naoorlogse reizen (1950-1955)
- Cdt. Roger Ghys en de Mercator (1955-1960)
- R. Van de Sande, directeur van de Hogere Zeevaarschool (1955-1959)

De Mercator vertaart de haven van New York (1934).

Een gedetailleerd (beeld)verslag van de belangrijkste wereldreizen van de Mercator gezien door de ogen van cdt. R. Van de Sande

Met massa's beeldmateriaal: 275 illustraties, waarvan 100 ongepubliceerde foto's

Reis mee met de Mercator van minuut tot minuut. Deel in alle successen, maar ook in alle tegenslagen...

Gebaseerd op het privé-archief van de commandant, authentieke logboeken, officiële en persoonlijke verslagen, en het archief van de Hogere Zeevaarschool te Antwerpen.

De auteur publiceerde die bijdragen in **HOGT** (Haachts Oudheid - en Geschiedkundig Tijdschrift) trimestrieel tijdschrift van **HAGOK** (Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring), november 2003 & december 2004, als voorbereiding op de uitgave van zijn (uitverkochte) boek "Het schoolschip Mercator en zijn commandant Remi Van de Sande", 2009, drukkerij Peeters, Herent, 457 blz.

Gidsenkring "Lange Nelle" dankt!

Bestemming de West-Indische Antillen met als eindbestemming Santa Lucia (vervolg)

11 mei 1933. 33°27' NB en 15°27' WL

Er waait een frisse wind vanuit het noorden. Er staat een woelige zee met steeds toenemende zware golfslagen. Het vaartuig heeft veel last van de opeenvolgende schommelingen van bakboord naar stuurboord zonder dat nochtans de masten, de zeilen, de katrollen, het touwwerk en de zeilen daaronder lijden. De voorste zeilen van de fok(mast) en de nieuwe stag (of stutzeilen) kunnen nu met gemak gehanteerd worden door de jonge cadetten. Deze nacht hebben de leerlingen van een ploeg in 25 minuten een zeil volledig opgeplooid en vastgemaakt aan de ra van de fokkenmast. De vorige reis hebben de oudgedienden van de 'L'Avenir' daar twee uur aan besteed om dit zeil behoorlijk op te hangen en vast te maken. De manipulatie van het grootschoener- of voorgaffelzeil daarentegen is niet eenvoudig door de aanwezigheid van de ingehaalde loopbrug op de achterplecht van het schip. Op die plaats een zeil reven is een operatie die me grote zorgen baart. Ook nemen we de grootst mogelijke voorzorgen om elk mogelijk ongeval te voorkomen. De snelheid van het hijsen en reven van de zeilen zal daardoor natuurlijk afgeremd worden. De minste onbehandigheid bij hevige wind begaan en het rollen van het schip zullen volstaan om de ankerbalk van de reddingsvloepen door de boegspriet (11) met het daaraan bevestigde sprietzeil te zien losslaan en wegwaaien door de wind. Dit zeil vertoont reeds op verschillende plaatsen scheurtjes, en de zeer sterke ringen, bij Cockerill vervaardigd, zullen niet weerstaan bij de hevige schokken die dit soort zeilen moet verduren bij de opeenvolgende felle rukwinden. Vier klinknagels van de ijzeren richel die langsheen de mast loopt en waarlangs de dwars-scheepse zeilen gehesen of gestreken worden zijn gedeeltelijk losgekomen. Naar mijn mening zijn de voorgaffelzeilen te groot om op die wijze aan de mast te worden bevestigd. Aan boord van de schoeners worden daarvoor doorgaans hoepels of repen gebruikt.

We varen aan een flinke snelheid van 9 en soms 10 knopen. In de avond luwt de wind doch we krijgen nog rukwinden te verduren. We starten de scheepsmotor en bereiken de open rede van Madeira omstreeks middernacht.

12 mei. Om 7.30 u. lichten we het anker om vervolgens te gaan afmeren in de binnenhaven. De reddingsboot nr. 3 en de sloep aan stuurboord worden te water gelaten. De cadetten krijgen de toelating om in groep aan wal te gaan. Een tweede ploeg zal zich bekwamen in het roeien, terwijl de vierde groep het schip zal opkalfateren. Dit betekent de tuigage, het takelwerk en de schakels van de ankerkettingen nazien en eventueel uitgerafeld touwwerk vervangen. De schroefbouten en de moeren worden nagekeken en met hennepdraad in de groeven verstevigd waar het nodig is.

Vervolgens wordt het scheepswant geïnspecteerd. (12) Dieptepeilingen horen er ook bij want sommige leerlingen hebben nooit leren werken met een schietlood. De sloepen zijn elegante vaartuigen, doch ik zou het meer op prijs stellen indien ze stabielere waren. Misschien zal ik een middel vinden om ze van ballast te voorzien zonder te veel hinder te veroorzaken voor de bemanning. Voor reddingsoefeningen op zee zijn ze niet geschikt.

Het is misschien mogelijk ze uit te wisselen tegen oefensloepen in gebruik bij de Scheepvaartsschool te Oostende. De sloepen van de Mercator zijn immers gebouwd om gebruikt te worden in het kalme water van de binnenhavens. In de open havens, waar er altijd een felle golfslag staat is het niet aangeraden ze regelmatig te gebruiken.

Hedenavond ontvang ik een radiografisch telegram: '*Akkoord met vervanging roer - stop - raad van Goor - stop - ook katrolblok van vliegend hijstouw vervangen - stop .*'

We zullen navraag doen of het mogelijk is dit werk ter plaatse te laten uitvoeren. Ondertussen behelpen we ons met een aangepaste recuperatiekatrol, nog afkomstig van het afgedankte schoolschip 'L'Avenir'.

13 mei. We hebben de haven van Funchal verlaten omtrent 10 u. Op motorkracht varen we de zone van kalm water binnen en komen onder invloed van een zwakke landwind die waait uit de richting van het eiland Madeira. Om 11 u. zijn alle zeilen gehesen. We stoppen de motor en besturen het schip manueel.

We varen verder tegen een snelheid tussen de 4 en 5 knopen. Gedurende de nacht neemt de wind nog af. Het is immers zo dat we ons nabij de noordelijke grenszone van de pasaatwinden bevinden.

Zondag 14 mei. De wind blijft zwak en waait de ganse voormiddag uit veranderlijke richting. Het slingeren van het schip verplicht ons tot het innemen van de voorgaffelzeilen. Zondagdienst met de gebruikelijke inspecties. Zwakke wind de ganse nacht.

Het slapen in een hangmat vergde wel even wennen
Foto Vergauwen, Brussel

15 mei. Om 1.00 u. starten we de scheepsmotor en varen naar het eiland Tenerife. Om 10 u. bereiken we de buitenste rede van Santa Cruz. We nemen de loods aan boord en werpen het anker uit om 11 u. We varen de haven binnen onder leiding van de loods en meren het schip af nabij de lichtboei. We krijgen het bezoek van de plaatselijke autoriteiten en van de Belgische consul. We hebben dadelijk de nodige maatregelen getroffen voor het uitvoeren van de ons opgedragen herstellingen aan het schip.

Santa-Cruz de Tenerife, de 15de mei 1933

De Commandant

Tweede reisverslag, over de oversteek van Tenerife naar Santa-Lucia, opgesteld op 7 juni 1933

Donderdag 16 mei. Nog talrijke reddings-oefeningen werden ingedrild tijdens de voormiddag. De schroefbouten van alle reddingsboten werden vervangen, alsook de veiligheidspinnen van het ophangingsmechanisme van de sloep nr. 2. Deze sloep werd vervolgens opgehangen in de davits, doch niet vooraleer het vaartuig getest werd met een vracht van twee ton zeewater. Bezoek van de Belgische consul en van een afvaardiging van de Belgische Kolonie die op Santa Cruz de Tenerife verblijft. Vervolgens worden de gebruikelijke inspecties van de patrijspoorten, de waterdichte deuren, de masten en de tuigage uitgevoerd. We werpen de trossen los, gaan overstag en kiezen het ruime sop op machinekracht omstreeks 15.00 u. Alle zeilen zijn gehesen en de scheepsmotor wordt stilgelegd bij het verlaten van de haven. Het weer is mooi en er staat een frisse landwind.

Op 17 en 18 mei: geen aantekeningen in het logboek vermeld.

Vrijdag 19 mei. We bevinden ons op 26° 59' NB en 17°00' WL. De heersende winden zijn onregelmatig en waaien vanuit variabele richtingen. Felle golfslagen. Wanneer de wind afzwakt wordt het noodzakelijk de voorgaffelzeilen, die hevig klappen, op te rollen omdat ze de tuigage te zeer belasten. De praktische cursussen worden hernomen in de voormiddag. De wind koelt bij wijlen af en wanneer het ons mogelijk is alle zeilen te hijsen haalt het vaartuig 9 tot 10 knopen. Tijdens de avond wordt de zee woelig doch nadien wordt het volledig windstil. We starten de scheepsmotor en varen in zuidwestelijke richting op zoek naar de passaatwinden die op zich laten wachten. We halen een snelheid van 10 tot 11 knopen.

MORDAN

NATUURVLEES DOBBELAERE
Christinastraat 69 - 8400 OOSTENDE

Tel. 059/50 52 45 - Fax: 059/50 07 85

e-mail: denatuurwinkelmordan@skynet.be

(400 m² verkoopsruimte)

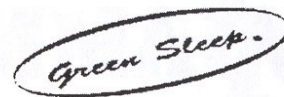
Openingsuren: 9.00 H. - 18.30 H.
Ook op zaterdag. Zondag gesloten

*De Natuurlijkste
zaak van de kust!*

GREEN SLEEP

100% "NATUURLIJK"
SLAAPCOMFORT
(200 m² toonzaal, 1e verdieping)

Dieetvoeding, VERSE natuur-, vegetarische en biologische voeding.

Hormonenvrij vlees (vzw. Plattelandsontwikkeling)

Voedingssupplementen en sportvoeding. Natuurlijke cosmetica.

150 kruidenpreparaten uit eigen labo!

DESKUNDIG ADVIES VAN 4 PARAMEDICI EN HERBORIST

Zaterdag 20 mei. 24°31 NB, 20°11 WL. Omstreeks 9 u. laat een licht windje zich voelen uit NNO-richting. We stoppen de scheepsmotor en hijsen de zeilen. De wind koelt af en we varen weldra zoals op volle zee tegen een snelheid van 7 tot 8 knopen per uur.

Er staat een woelige zee en het schip schommelt voortdurend van bakboord naar stuurboord. We stellen vast dat het tegenstagzeil (zeil in het midden tussen de mast van het fokzeil en de grote mast) een gebroken lijntouw heeft. We nemen de nodige maatregelen om zonder verwijl dit henneptouw te vervangen.

Zondag 21 mei. De wind is frisser geworden en we varen nu tegen een snelheid van 9 tot 10 knopen. Het glas in de patrijspoort van de aalmoezenier breekt alweer. Dat is op deze reis reeds voor de derde keer het geval. Door hevige windstoten zijn twee katrolblokken van het grootgaffelzeil stukgeslagen. In de namiddag blijkt het noodzakelijk dit zeil in te nemen. We doen verschillende waarnemingen in verband met het slagzij maken van het schip.

Maandag 22 mei. 21°55' NB 26°20' WL. 185 mijlen afgelegd.

Er staat nog steeds een woelige zee met felle wind uit noordelijke richting. Het schip rolt en stampet van bakboord naar stuurboord.

Ideale weersomstandigheden om zeeziek te worden! In volle vaart gaat het vooruit met alle zeilen in de wind. We voeren verschillende schuine wendingen uit met de wind dwarsscheeps op de flank. Het schip houdt zich goed met alle zeilen gehesen. De gemaakte slagzij door het vaartuig is normaal.

Het schip houdt in het algemeen zeer goed zijn koers niettegenstaande alle uitgevoerde manoeuvres. Ondanks de heftigheid van het schip beschikken we over de mogelijkheid om deze af te remmen door het langsscheepse bezaanzeil te reven.

Dinsdag 23 mei. 20°55' NB - 26°20 WL. Afstand afgelegd: 185 mijlen.

Af en toe waait een frisse passaatwind ons tegemoet doch zwakt vervolgens af. Ten einde de wind zo goed mogelijk in de zeilen te houden, laveren we zigzagsgewijze tegen de wind in. Om 1.30 u. hebben we de ra's en de zeilen bij middel van de braslijnen in de gewenste stand geplaatst zodat ze vanaf stuurboord dwars op de kielrichting staan.

Alle zeilen zijn gehesen met uitzondering van het grote stagzeil. Bij windkracht 4 bedraagt de gemiddelde slagzij van het schip niet meer dan 7 tot 8°. Vervolgens maken we enkele koerswendingen voor de wind van de ene zijde van het schip naar de andere zijde. Ondanks de woelige golven slagen deze manoeuvres uitstekend. Na verloop van zes minuten, geteld vanaf de aanvang van de oefening, hernam het vaartuig zijn koers tegen normale snelheid.

Ik ben zeer tevreden over het bereikte resultaat en gelukkig vast te stellen dat dankzij de uitgevoerde aanpassingswerken, het vaartuig nu een behoorlijke manoeuvreerbaarheid heeft verkregen, wat voordien niet het geval was.

Woensdag 24 mei. 19°38' NB - 30°47° WL. Er werden 140 mijlen afgelegd.

De relatief lagere snelheden waartegen gevaren wordt vloeien voort uit de aard van het schip; de wind waaiend uit achterwaartse richting heeft vooreerst minder stuwkracht en bovendien wordt het noodzakelijk de voor-gaffelzeilen te strijken die anders zo fel gaan klapperen dat het ganse schip ervan trilt. Nog meerdere katrolblokken slaan stuk. Het hout waaruit ze vervaardigd zijn is van geen goede kwaliteit. Omstreeks 13.00 u. bij kalme zee starten we de scheepsmotor en vervolgen onze weg op machinekracht.

Donderdag 25 mei. 17°29' NB - 34°01' WL. In de morgen is het windstil. Een koel windje steekt pas op omstreeks 9u. We stoppen de motor en varen verder op de zeilen. Zondagsdienst ter gelegenheid van Pinksteren.

Vrijdag 26 mei. 16°28' NB - 35°52' WL.
Er werden 122 mijlen afgelegd.

Steeds waaien er vanuit achterwaartse richting slechts zwakke passaatwinden. We wijzigen vaak onze koers om de zeilen in de wind te houden, doch de wind draait voortdurend. We zijn verplicht onze voorraad gezouten vlees te verbruiken en vooral het spek en de worsten, want ze zitten gans onder de schimmel. Vanaf Kaap Finistère werd een verluchtingskoker uit zeildoek gemaakt en geleid doorheen de wachtpost van de leerlingmatrozen. Ik had aangaande de verluchting van de opslagruimte van het gezouten vlees een gedachteswisseling met Commandant Goor. Mij verwijzend naar de raad me gegeven door de heer Grimard via Commandant Goor, liet ik dit werk uitvoeren door de werktuigkundigen aan boord. Ik liet ook vier openingen maken in het onderste gedeelte van de fokkenmast. Elke opening bestaat uit 3 inkepingen van 22 mm aangebracht in verticale richting. Deze openingen werden geboord in het bovenste gedeelte van de mast op geringe afstand onder de zoldering van het ruim doch op verschillende hoogten. Zodoende geschiedt de luchtverversing nu zonder onderbreking.

Zaterdag 27 mei. 15°47' NB - 37°47' WL., - 118 mijlen afgelegd.

Lichte briesjes uit veranderlijke richting. We laveren in verschillende richtingen om de wind in de zeilen te houden. Om 15 u. valt de wind en moeten we een beroep doen op machinekracht om onze weg te kunnen vervolgen.

Zondag 28 mei. 15°26' NB - 41°32' WL.
Kalme zee; we vervolgen onze weg op de motor. 's Morgens stellen we weer vast dat het glas van twee patrijspoorten aan stuurboord gebroken is. Het betreft dezelfde patrijspoorten die stuk gingen tijdens de vorige reis. Het schip vermoet zich blijkbaar op die plaats meer dan elders. We hebben opgemerkt dat het verschijnsel zich voordoet telkens wanneer het schip sneller vaart dat 10 knopen. Om 16.00 u. steekt de wind op, alhoewel aanvankelijk nog zeer zwak. We leggen de motor stil en na de zeilen te hebben uitgezet vervolgen we onze koers op windkracht.

Maandag 29 mei. 15°0' NB - 43°32' WL, - 119 mijlen afgelegd. Zwakke passaatwind vergezeld van rukwinden. Zeer warm.

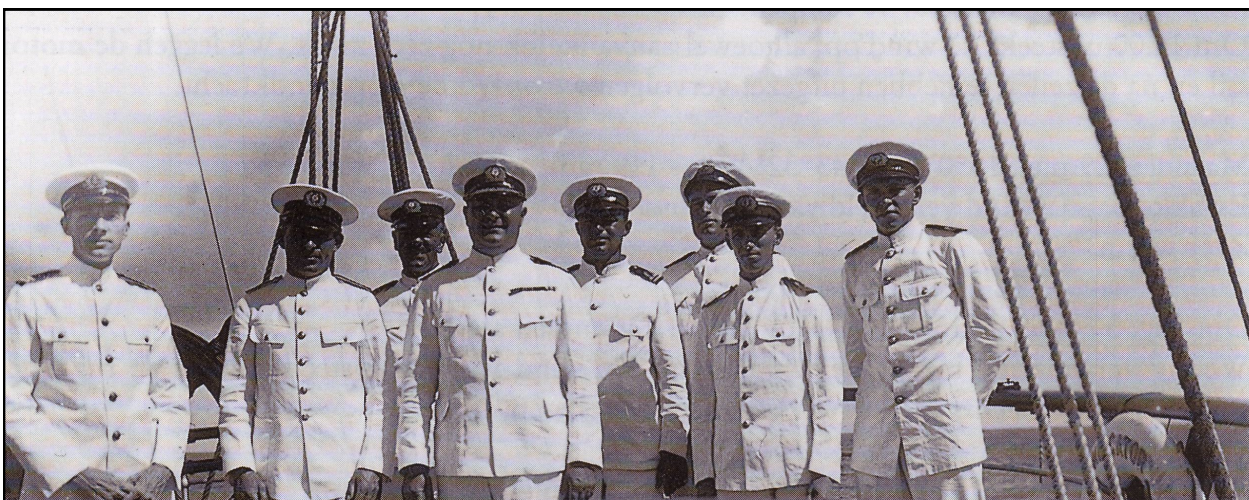
Dinsdag 30 mei. 15°15' NB - 45°59' WL. - 136 mijlen afgelegd.

Weinig verandering inzake de windkracht. De wind waait nog steeds vanuit de rugzijde, soms varen we slechts met de vierkante zeilen gehesen.

Woensdag 31 mei. 14°48' NB. 48°06' WL, - 126 mijlen afgelegd. Woelige zee uit OZO-richting. Het schip rolt geweldig.

Donderdag 1 juni. 14°15' NB - 49°34' WL - 47 mijlen afgelegd.

De wind waait gelijkmatig en we halen een flinke koers zoals op volle zee, met een snelheid van 6 mijlen per uur. Er staat een woelige deining. Het schip slingert voortdurend in alle richtingen.

Commandant Remy Van de Sande omringd door zijn staf (fotoarchief fam. Van de Sande)

De praktische cursussen werden deze voor-middag beëindigd. Alle cadetten en leerling-matrozen werken aan het onderhoud van het schip. De navigatieoefeningen gaan door in de avond en de toekomstige zeelui leren sterren schieten onder leiding van de officier-onderrichter of m.a.w. door het opmeten van de hoogte van een ster de juiste positie van het schip bepalen.

Vrijdag 2 juni. 13°52' NB - 53°02 WL, - 143 mijlen afgelegd.

Wij stellen vast dat de vijfde klinknagel van de ijzeren richel die langsheen de grote mast loopt stuk gevlogen is, bijgevolg blijft het voorgaffel- of schoenerzeil opgevouwen liggen in de zeilkooi. Elkeen is op het dek bezig met het uitvoeren van onderhoudswerken.

Zaterdag 3 juni. 13°49' NB - 55°13' WL, - 123 mijlen afgelegd.
Zelfde weeromstandigheden.

Zondag 4 juni. 13°32' NB - 57°46 WL. - 148 mijlen afgelegd.

Er wordt in diverse richtingen gelaveerd om de zeilen in de wind te houden. Het eiland Barbados komt in zicht omstreeks 23 uur. Barbados voorbij gevaren ; rukwinden met regenvlagen, komende uit alle richtingen.

Maandag 5 juni. Op de rede van Santa Lucia aangekomen. Fris morgenbriesje. Omtrent 8 u. keert nochtans de passaatwind naar het zuidoosten en zwakt af. Ten einde de haven van Santa Lucia te kunnen binnenvaren zetten we de scheepsmotor aan omstreeks 9 u. Te 16 u. bevinden we ons rechtover Santa Lucia. Om 16.50 u. varen we de baai van Santa Lucia (Port de Castries) binnen. Om 17.32 u. leggen we aan nabij de ons aangewezen boei en werpen het anker uit. Vanaf het vertrek te Start-Point heeft de motor gedurende 159 uren ingeschakeld geweest en heeft het schip al dan niet met behulp van de motor en de hulpzeilen 1238 mijlen afgelegd. Het heeft met behulp van de zeilen gedurende 506 uren gevaren en 3072 mijlen afgelegd. De totaal afgelegde afstand bedraagt 4400 mijlen sinds ons vertrek te Start-Point.

Rapport over het onderwijs aan boord

Beoordeling van het onderricht gegeven aan de cadetten en leerling-matrozen

Op 19 mei, de dag na ons vertrek uit Santa Cruz, werden de lessen hernomen en beëindigd op 1 juni wanneer het volledige leerlingeneffectief werd ingezet aan dek en op de brug. Gedurende deze periode volgden de cadetten de lessen en instructies elke dag van 8 tot 12 uur. Talrijke theoretische navigatieoefeningen en zeevaartberekeningen werden ingestudeerd. Regelmatig te 8 uur en 's middags hebben de cadetten waarnemingen verricht en juist berekend. Sterrenkundige observaties werden eveneens ingeoeffend. In de namiddag werd gedurende een uur opleiding aan de leerling-matrozen verschaft. Tussen 16.30 u. en 17.30 u.: manoeuvres met de zeilen, het geven van signalen, het seinen en het inoefenen door de cadetten en leerling-matrozen van het werk in het scheepswant.

De cursus roeien van A. Cuvelier werd gedeeltelijk gediceerd en de nodige uitleg en toelichtingen werden gegeven in de beide landstalen. (13) Van 18 tot 19 uur: zeil-oefeningen bestaande uit het volledig oprollen van de zeilen om ze vervolgens vast te maken aan de ra's. De nieuwe leerlingen slaagden erin het bramzeil op te rollen en het vast te maken aan de ra in een tijdsverloop van 8 tot 12 minuten. Van 20 tot 22 uur werden door de cadetten signalisatieoefeningen met de morse-lamp uitgevoerd. Dat gebeurde onder het toezicht van de luitenant van wacht. Tijdens de nachtelijke wachtbeurten werd het opplooiën van de voornaamste zeilen aangeleerd. We vermelden in dit verband dat de herhaaldelijke manipulatie van de fokzeilen de bedoeling had de nieuwe leerlingen vertrouwd te maken met het optuigen, het reven en het vieren van de zeilen in de duisternis.

Het aanleren van de zeemanstaken

De cadetten werden belast met het uitvoeren van de specifieke karweien, eigen aan het leven op een schip varende op windkracht. We bedoelen het nazicht van het touwwerk en de zeilen alsook het verrichten van allerlei kleine herstellingen aan de tuigage. Ondertussen verzekerden de leerling-matrozen van 8 u. tot 's middags de dienst op de brug en het dek alsook in de namiddag van 14 tot 16 u. De beide groepen leerlingen leverden eveneens de manschappen voor de bediening van het roer en de uitkijkpost gedurende hun respectieve wachtbeurten.

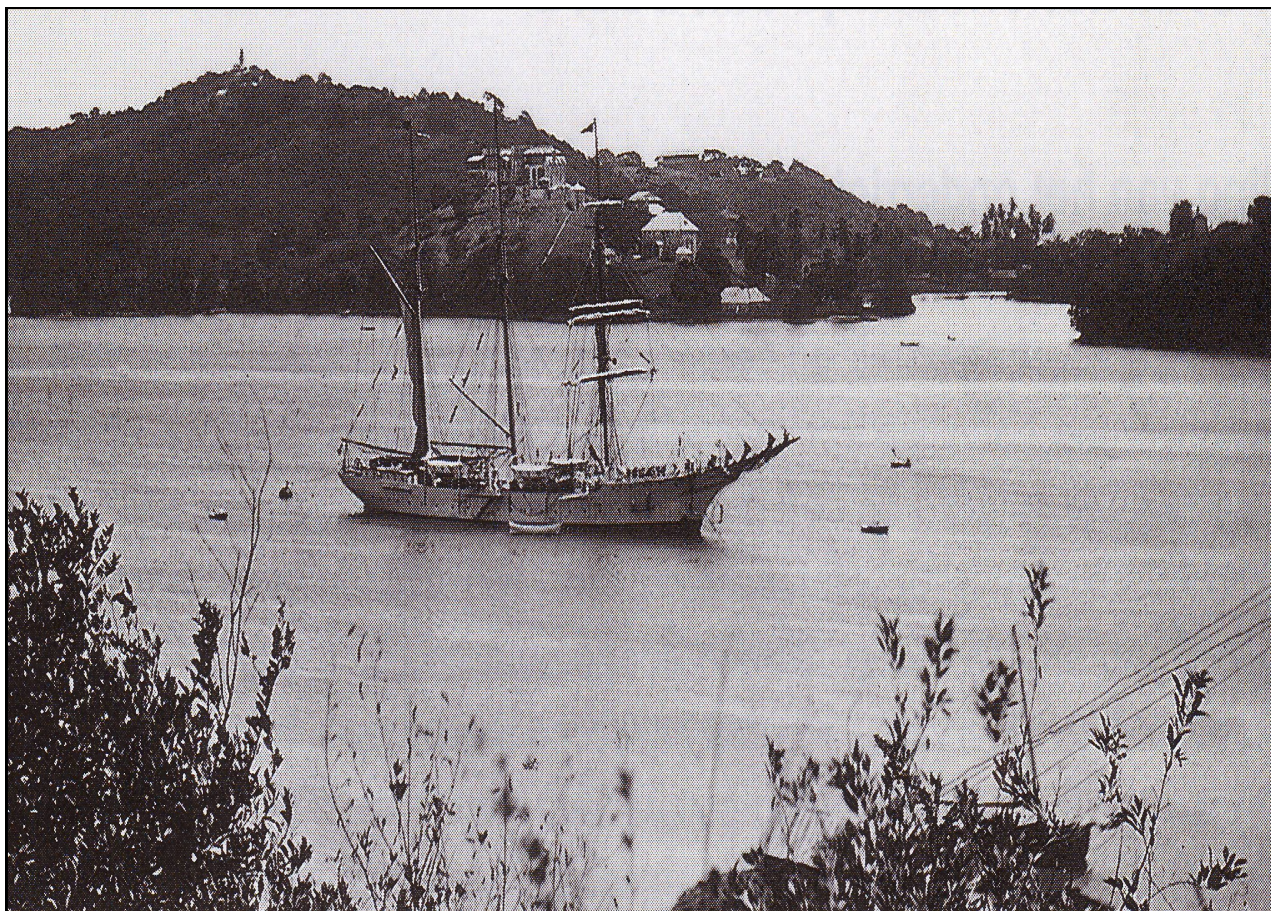
De staat van de voedselvoorraden

Er valt geen abnormaal bederf inzake de voedselvoorraden te melden. Enkele gepekelde vleeswaren, aangetast door schimmel, moesten het eerst verbruikt worden. De aardappelen zijn van de beste kwaliteit en tot op heden hebben we nog geen enkele kilo overboord moeten gooien.

Sanitaire toestand Goed, alle sanitaire installaties werken behoorlijk

Beoordeling van het zeilwerk

Het schip is zeer handelbaar tijdens het varen op windkracht. Onze grote bezorgdheid vormt natuurlijk het groot goélettezeil dat moeilijk hanteerbaar en zelfs gevaarlijk is bij het manoeuvreren. (14) Onze hoogste snelheid werd tijdens een windvlaag gedurende enkele minuten bereikt. Ze bedroeg 12 knopen bij windkracht 6 door de vrije loop te geven aan de zeilen. Het was moeilijk om een juiste waarneming van de snelheid te noteren, doch ze werd geregistreerd bij middel van een chronometer 'Loch'. De slagzij bedroeg dan aan bakboord 10° en de ra's waren geopend op 60°.

De Mercator afgemeerd op de rede van Castries te Santa Lucia (fotoarchief fam. Van de Sande)

De werking van de motor

De motor heeft goed gefunctioneerd, afgezien van de af en toe brekende springveren van de veiligheidskleppen aan de uitlaat. Andere opmerkingen vallen er niet te vermelden.

De werking van het koelsysteem

Alvorens we in Tenerife toekwamen, deed er zich een panne voor aan de koelinstallatie. Na demontage en nazicht ervan werkte de koeling opnieuw behoorlijk.

Gelieve te aanvaarden, Geachte Heer Directeur, de uitdrukking van mijn beleefde gevoelens,

Remy Van de Sande, commandant van de Mercator

(einde)

Noten

(11) Boegspriet: lang rondhout, onderaan de mast bevestigd, om het vierhoekig sprietzeil uit te zetten.

(12) Dit opleidingswerk gebeurt onder toezicht van beroepsmatrozen die deel uitmaken van de bemanning.

(13) A. Cuvelier: Ere-directeur-waterschout van de haven van Antwerpen (1930-1952).

In overeenkomst met het Zeewezen werd in 1930 een cursus in het sloeproeien ingericht ten behoeve van de manschappen die geen gelegenheid hadden de Zeevaartschool te volgen. Deze cursus werd gegeven volgens de voorschriften van de Zeevaartinspectie (*Infobrochure Belgische Zeevaartvereniging - Vijftigjarig bestaan van het Werk der Schoolschepen 1904-1954*, Antwerpen, 1955, 35)-

(14) In zeemanstaal ook het schoenerzeil of voorgaffelzeil genoemd.

**PRINTEN – PLOTTEN
KOPIEREN – DIGITALISEREN
INBINDEN – LAMINEREN
KANTOORARTIKELEN
STEMPELS – GRAVEERPLATEN**

REPRODUX

Heilig Hartlaan 13

8400 OOSTENDE

Tel. 059/70.16.12

Fax 059/80.66.57

e-mail: reprodux@telenet.be

www.reprodux.be

Het groteske Oostende

Marcel Leeuwerck

Hoezo? Grotesk! Mogen wij zomaar onze geliefde Stad-aan-Zee degraderen tot belachelijk of potsierlijk? Dergelijke spotternij vloeit zeer ongepast uit de pen van een gids van Lange Nelle.

Integendeel, wij voelen ons geroepen om als “ambassadeurs” van Oostende onze stad te verheffen tot centrum van cultuur. Toch blijkt die ongunstige zegswijze niet onterecht wanneer wij even de oorsprong van dat zeldzaam gebruikte woord “grotesk” gaan opdelven. In ons taalgebruik horen wij het woord niet veel, het klinkt zelfs wat gezocht. De Franstaligen kunnen wel frequent overweg met “c’est grotesque”; in ’t bijzonder de would-be erudieten pronken ermee als meer gedistingueerd alternatief voor de eeuwige stoplap: “c’est formidable”.

Voor het eerste opduiken van “grotesk” moeten wij in de kunstgeschiedenis terugspoelen naar de XVde eeuw, de vroege renaissance. De geleerden zochten toen gedreven naar sporen van de klassieke oudheid en groeven o.a. lukraak onder de site van het voormalige Forum Romanum. Zo kwamen zij opeens terecht in de keldergewelven van keizer Nero’s “Domus Aurea” of “Gulden Huis”. Dat mysterieuze gebouw prikkelde tijdens de middeleeuwen zeer de verbeelding en genoot mythisch aanzien. Het verkreeg zelfs de status van aanroeping binnen de litanie ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. Die pioniers in de archeologie beseften evenwel niet meteen op welke historische locatie zij waren gestoten en meenden in grotten te ploeteren. De bizarre wandversieringen heetten ze spontaan “grotesche”, vandaar “grotesk”.

Bizar en belachelijk bleken de beschilderingen inderdaad. Vooral de friezen over de volle lengte van de muren met florale slingers verrasten.

Foto Herman Chaffart

De bloemen en bladeren stonden er zonderling misvormd met menselijke gelaatstrekken. Mooi durfde niemand dergelijke voorstellingen ooit ervaren, ten hoogste vond men het een artistiek curioosum dat getuigde van de decadentie van het “heidense” keizerrijk sedert Nero. Wel inspireerde deze schildersstijl de decorateurs van de XIXde eeuw en ook Oostende ontsnapte er niet aan tijdens zijn belle époque. Meerdere verdwenen villa’s bezaten zeker een raam- of deurlatei met dergelijke antropomorfe slingermotieven.

De mooiste en best bewaarde restanten vinden wij de “valse vazen” (zie foto) op de brugleuning over de Slachthuisstraat bovenaan de aanloophelling van de de Smet de Naeyerlaan. Gebeeldhouwde parelsnoeren omhullen de bolle vaasbuiken en verbinden twee fantasiesmoelen die de handgrepen van de vermeende vazen suggereren. Het lijken wel twee maskers!

En van maskers gesproken; wat is er meer grotesk dan al die tronies van onze vastenavondvierders. Daarmee verzeilen wij in de eeuwenoude tradities van onze stad. Maskers horen bij Oostende als vlaikens bij Lier of knapkoek bij Maaseik.

En – moet het gezegd? – onze wereldvermaarde grootmeester in de schilderkunst James Ensor vond onuitputtelijke inspiratie in de verzameling maskers die zijn moeder aanbood in haar winkel tijdens het carnavalseizoen. Buiten die lentetijd overzomerden die gekke snoeten op James' slaapkamertje en grijsden de jonge academiestudent reeds toe bij zijn ontwaken. Voor die debuterende volbloedkunstenaar verbeeldde hij de schijnheilige kleinburgerlijke XIXde eeuw.

De jongeman zal dit meesterlijk uitdagen met zijn picturaal talent. Daarin slaagde hij trouwens uitstekend, niet alleen met zijn tekeningen, etsen en kleurige composities; maar ook als medeoprichter van ons beruchte “Bal du Rat Mort”. Reeds een eeuw gaan de grotesk uitgedoste dansers er meer en meer uit de bol (en soms uit de kleren).

Zo zet onze stad het seizoen in op de maat van het groteske en Oostende verdraagt gemakkelijk dat smalend bedoelde epitheton. Wij gidsen nemen het graag op als compliment.

Ithaka vzw Coachingcentrum voor mensen met een verstandelijke beperking

Nathalie Seghers en Martine Quaegebeur

Korte historiek

Ithaka vzw (vereniging zonder winstoogmerk) is een coachingcentrum (dagcentrum) voor volwassen mensen met een verstandelijke beperking gelegen in de **Kaaistraat 35** in Oostende.

Ithaka werd opgericht op 1 september 1993 op vraag van een groepje mensen met een beperking en hun ouders. Hun eerste vraag was die naar werk (zoals bij iedereen die afstudeert). Het ging vooral over pas afgestudeerde mensen van een Busoschool (Buitengewoon Secundair Onderwijs).

Er werd een werkvorm opgericht die zo nauw mogelijk aansloot bij de wensen van de mensen, rekening houdend met hun mogelijkheden en ondersteuningsnoden. Er was een duidelijke vraag naar *“echt werk”* *“werk zoals iedereen”*, liefst in contact met vele gewone mensen komen en toch zonder het contact met anderen met een handicap te verliezen.

Om financieel te kunnen overleven moesten geldmiddelen gezocht worden, want een vzw heeft uiteraard centen nodig. Bij de opstart was er geen subsidie en zorgde Rotary Ter Streep voor een financieel duwtje in de rug.

Ithaka werkte toen enkel met vrijwilligers. Dit kon niet blijven duren. Na 5 jaar kon Ithaka zich aansluiten bij het Vlaamse Agentschap, het VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap). Sindsdien krijgt Ithaka subsidies.

In 1997 kwamen er 10 plaatsen ter beschikking. De financiële middelen groeiden wat steeds zorgde voor een stijging van het aantal plaatsen.

De vzw had in zijn beginjaren een onderkomen gevonden in een gebouw op het Sint-Petrus en Paulusplein 11 in Oostende, wat volgens een medewerker van Ithaka een heel smal hoog gebouw was, waar bijna geen plaats was en waar ze veel trappen op en af moesten lopen: *“goed voor de conditie”*. Vanaf mei 2003 verhuisde Ithaka naar de vroegere gebouwen van de Nationale Bank in de Kaaistraat 35 in Oostende, een heel ruim gebouw met veel lichtinval waar ze de nodige activiteiten kunnen doen. Alles wordt er nuttig gebruikt, zoals de kluis van de vroegere bank die nu dienst doet als berging.

Tot op heden zijn er 19 medewerkers, maar niet iedereen komt fulltime naar het dagcentrum. In Ithaka spreekt men immers over medewerkers, want iedereen wordt er als gelijkwaardig beschouwt, niemand is anders.

Een beetje poëzie

De naam Ithaka is gekozen door een bestuurslid uit de Raad van Bestuur. Het is een verwijzing naar het Griekse gedicht Odyssee van Homerus.

Koning Odysseus trekt graag op ontdekking, verlaat zijn eiland Ithaka en onderneemt een gevaarlijke tocht. Toch komt hij graag terug naar zijn veilige thuishaven Ithaka, het eiland waar hij zo van houdt. Op het einde van de reis besluit Odysseus dat niet de aankomst hem vervulde met vreugde, maar de avonturen die hij onderweg beleefde.

De mensen van Ithaka zien ook het centrum als een veilige thuishaven, een warm nest waar ze uitdagingen krijgen om hun eigen leven in te vullen en om, elk op zijn manier, een deel van onze maatschappij te zijn. De meeste medewerkers kunnen dit verhaal dan ook navertellen.

Situering in de hulpverlening (echelonneren)

Ithaka is een coachingcentrum. Het is een arbeidsgericht dagcentrum waar mensen met een verstandelijke beperking terecht kunnen. Dit valt dus in de 2de lijn van de gezondheids- en welzijnszorg. Dit is professionele hulp die zich kenmerkt door gespecialiseerde kennis en die, onder normale omstandigheden, na verwijzing van de 1ste lijn plaatsgrijpt. De medewerkers zijn er minder dan 24 uur aanwezig.

Het symbool van Ithaka

Door ondersteuning op maat aan te bieden, kan het professioneel team van Ithaka elke medewerker anders benaderen en begrijpen.

Via een gerichte ondersteuning willen ze de participatie van personen met een beperking in de maatschappij en de controle van die personen over hun eigen leven bevorderen.

Overleg op verschillende niveaus in verschillende situaties helpen de begeleiders om mensen te leren kennen en begrijpen waardoor ze het best kunnen inspelen op hun noden. Door het vele overleg leert men gevoelens en verlangens te uiten. Daardoor wordt men mondiger, leert men initiatief nemen en wordt men onafhankelijker.

Het overleg met de ouders is ook heel belangrijk in de werking. Zij zijn heel belangrijk bij de ondersteuning van de medewerker. Daarom worden er ook oudervergaderingen gepland. Door middel van een nieuwsbrief worden de ouders regelmatig op de hoogte gehouden van de belangrijke gebeurtenissen. Deze brief is ook een gepaste gelegenheid om de genomen beslissingen door te spelen. Op die manier blijven de ouders op de hoogte en begrijpen ze nog beter de nieuwtjes die hun zoon of dochter naar huis brengt. Om de 3 maanden wordt er ook een tijdschriftje Odysseus uitgegeven, dit om mensen die met Ithaka verbonden zijn op de hoogte te blijven houden.

Op zaterdag 02 & zondag 03 februari 2013 bevolkten heel wat Lange Nelle-leden, Oostendenaars en toeristen de begeleide wandeling “Oostende onder water”. Gidsen van de gelijknamige werkgroep namen 60 jaar na de ramp (1953-2013) bijna 100 deelnemers op sleeptouw door de binnenstad. Enkele sfeerbeelden ...

't woater kwam binnengelopen ... we wierden nat an uze poten ... en de kelders met da spul ... ze liepen boem gillegaen vul ... zelfs de vloaien en de vienken ... ze mosten spriengen of verdrienken ...

Fragment van het geestige treurlied “Oostende onder water”, tekst van Albert Lingier, alias Bertino; zangwijze: Petite Diligence

ZEEVIS GROOT- & KLEINHANDEL

Van Haudt Patrick - Van De Wynckel Christa

Vismijn 107

8400 Oostende

T vismijn 059 32 19 95

F 059 33 19 95

OPENINGSUREN:

ma-di-wo: 8u - 16u

do: 8u - 13u

vrij: 8u - 16u

za: 8u - 13u

zo: sluitingsdag

